

Brandner, Aleš

Gramatika v současné lingvodidaktice

Opera Slavica. 2000, vol. 10, iss. 2, pp. 38-40

ISSN 1211-7676

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/117762>

Access Date: 27. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

řila svůj referát na charakteristiku současných „nových Rusů“ jako turistů v Tatrách a souvisící s tím inovační procesy v ruštině.

Dr. B. Rudincová (Ostrava) podrobila kritice příručku „Putevoditel“ po Karlovym Varam“, která byla přeložena neodborníky z češtiny a obsahuje řadu hrubých chyb lexikálních, gramatických i pravopisných, vzniklých nekompetencí překladatelů. Dr. I. Ruberová (Karviná) naproti tomu kladně posoudila ruskou učebnici „Biznes-kurs dlja delovych ljudej“, vhodnou pro přípravu překladatelů v oblasti ekonomiky, obchodu a služeb.

Dr. Z. Nedomová (Ostrava) charakterizovala stylovou různorodost textů cestovních příruček a podrobně analyzovala, jakými způsoby se v nich vyjadřuje pojem neurčitého množství. Mgr. M. Rykovská (Plzeň) upozornila ve svém vystoupení na obtíže, které působí převádění cizojazyčných názvů (českých, německých, latinských a českých) do ruštiny. Podobná tematika zaujala i Mgr. V. Severu (Ostrava), který informoval o podobě německých toponym v ruštině.

Plodné jednání bylo zakončeno formulací závěrů, na nichž se všichni účastníci konference shodli:

Výzkum a výuku podnikatelské řečové komunikace je žádoucí zaměřit interdisciplinárně, v kontextu sociolingvistickém a psycholingvistickém: zkoumat psychologickou taktiku řečové komunikace, verbální i neverbální prostředky odstraňování konfliktů a jiných negativních jevů v komunikaci apod. Těmto cílům je třeba přizpůsobovat jak postupy na elementární úrovni, tak v intenzivních formách výuky a respektovat specifické podmínky kurzů pro průvodce a pracovníky služeb. Uvedené otázky je radno řešit v těsné součinnosti českých a zahraničních rusistů, spočívající ve výměně zkušeností, materiálů a jejich vzájemném recenzování a také ve vytváření společných pracovních skupin a autorských kolektivů.

Součástí konference byl – jako ostatně vždy – i pozoruhodný kulturní program a exkurze, tentokrát historickou tramvají po Ostravě a okolí.

Dvoudenní konferenční jednání spolu s celkovými výsledky práce ostravských rusistů přineslo nejen nový důkaz o životnosti a perspektivnosti zaměření studia ruštiny na uvedenou sféru a o manažerských a organizačních schopnostech pořadatelů konference, ale bylo i potvrzením toho, že činnost a výzkumné záměry ostravské rusistiky znamenají cenný přínos k obecnější lingvistické problematice.

Stanislav Žaža

Gramatika v současné lingvodidaktice

Dne 20. října 1999 uspořádala katedra ruštiny a francouzštiny Pedagogické fakulty Západočeské univerzity v Plzni jednodenní pracovní seminář na téma *Gramatika v současné lingvodidaktice*, věnovaný pětasedmdesátinám předního představitele české rusistiky **doc. PhDr. Bedřicha Česala, CSc.**

Pracovní zasedání zahájila vedoucí katedry **PhDr. Ema Vyčichlová, CSc.** Ve svém vystoupení se pokusila přiblížit přítomným jubilantovu osobnost, neboť zaujímá

významné místo v dějinách plzeňské rusistiky; ruština se stala jeho životním posláním a jako učitel působil celkem 45 let na plzeňských vysokých školách. Bylo vzpomenuo důležitých životních dat a mezníků v jeho vědecké činnosti. Těžištěm odborného zájmu oslavence byla syntax ruských konstrukcí s infinitivem, syntax odborného stylu a interference v ruské syntaxi. Zahájení byl přítomen také děkan fakulty **doc. PaedDr. Václav Havel, CSc.** Poblahopřál oslavenci k jeho významnému životnímu výročí jménem svým i jménem celého vedení fakulty. Neopomněl zdůraznit, že jubilant se zasloužil o rozvoj rusistiky na plzeňské Pedagogické fakultě a jeho zásluhou obor zůstal zachován jako na jedné z mála Pedagogických fakult, které připravují učitele ruštiny.

Poté již následoval dopolední blok referátů odborného zaměření. Jako první vystoupil **S. Jelínek** (Praha). Úvodem přečetl zdravici od kolegů z pražské Pedagogické fakulty a od účastníků V. celostátního semináře rusistů konaného ve dnech 8.-10. 10. 1999 v Lysé n. L. Ve svém referátu *K pojetí školní gramatiky ruského jazyka* se zamýšlel nad otázkou vztahu školní gramatiky ke gramatice vědecké. Školní gramatika by měla být založena na vědecké gramatice, avšak podání materiálu se musí lišit: autor vědecké gramatiky se nemusí řídit požadavkem přiměřenosti. Při studiu ruštiny a každého jiného cizího jazyka dochází ke konfrontaci s jazykem mateřským. O těchto problémech pohovořil ve svém příspěvku *Ke konfrontačnímu studiu ruštiny na našich školách* **A. Brandner** (Brno). Jde totiž o přístup, který je v intencích pražské strukturalistické lingvistické školy, která požadavek konfrontačního studia proklamovala už ve svých tezích uveřejněných v r. 1929. Konec 90. let našeho století můžeme označit za období, kdy vrcholí zájem o otázky týkající se funkční gramatiky. Její rozvoj byl podmíněn komunikativně-funkčním zaměřením výuky cizím jazykům. Tyto problémy rozebírala ve svém pojednání *Функционально-грамматические исследования русского языка. Лингвистический и методический аспекты* **T. L. Arefjeva** (Moskva-Praha). **S. Žaža** (Brno) ve svém zamyšlení *Интерференция латыни при изучении и обучении русского языка?* si položil otázku, zda je možná interference ruštiny a latiny. Poukázal na to, že by k ní mohlo dojít prostřednictvím češtiny, neboť v období humanismu jí byla latina vzorem, což se dnes projevuje téměř ve všech jazykových rovinách. Pokus o klasifikaci sémantických participantů nastínila ve svém vystoupení *K problematice participantů a jejich rolí* **M. Vágnerová** (České Budějovice).

Po polední přestávce následoval odpolední blok referátů. **E. Zelenická** (Nitra) se zabývala ve svém pojednání *K modálnej výstavbe dialogických textov* problematikou ruské dialogické řeči z hlediska modality. Příprava budoucího učitele ruštiny má směřovat k profesní kompetenci, přičemž přechod od jazykových kompetencí ke kompetencím lingvodidaktickým je velmi obtížný. O postavení gramatiky v tomto procesu pohovořila ve svém příspěvku *Gramatika z aspektu lingvodidaktika Pedagogické fakulty* **M. Šperlová** (Plzeň). Otázky uplatňování funkční gramatiky při vyučování ruskému jazyku se staly předmětem zájmu **M. Rykovské** (Plzeň). Ve svém vystoupení *K вопросу функциональной грамматики* mj. uvedla, že komunikativně-funkční zaměření výuky je vlastně základním principem popisu ruštiny jako cizího jazyka. Funkční gramatika klade důraz na osvojení si jazyka jako prostředku komunikace.

Celodenní pracovní zasedání bylo uzavřeno diskusí k předneseným referátům. Referáty budou za spolupráce plzeňského nakladatelství FRAUS, které uspořádalo

v předsáli zasedací místnosti výstavku nejnovějších publikací z oblasti rusistické literatury, vydány v samostatném sborníku.

Závěrem můžeme říci, že uspořádaný pracovní seminář byl důstojným uctěním životního výročí našeho předního odborníka v oblasti ruské skladby. V neposlední řadě patří dík všem pracovníkům katedry, kteří se zasloužili o zorganizování této akce.

Aleš Brandner

Pocta profesorů Františku Malířovi

Dne 12. října 1999 uspořádala katedra ruského jazyka a literatury Pedagogické fakulty VŠP v Hradci Králové je no denní pracovní zasedání u příležitosti 40. výročí založení fakulty a 80. výročí narození prof. PhDr. F. Malíře, DrSc., našeho významného představitele didaktiky vyučování cizím jazykům, zejména však vyučování ruskému jazyku. Účastníky přivítala vedoucí KRJaL PhDr. J. Ruferová. Vedením semináře pověřila pracovníka rusistického pracoviště a donedávna dlouholetého děkana fakulty doc. PhDr. O. Richterka, CSc.

Jako první vystoupil představitel hostitelského pracoviště **R. Purm**. Ve svém obsáhlém referátě se pokusil zhodnotit jubilatův význam v rozvoji poválečné didaktiky ruského jazyka u nás. Připomněl však i jeho přínos do didaktiky vyučování ostatním cizím jazykům. Jako vyvrcholení jubilatova mnohaletého snažení byla jeho monografie *Didaktika cizích jazyků*, vydaná v r. 1971, ale až v r. 1989 se mohla stát předmětem obhajoby pro získání „velkého“ doktorátu. Zmíněná monografie vymezuje mj. předmět didaktiky cizích jazyků jako samostatné vědní disciplíny, neboť se nekryje se žádným vědním oborem. Referující neopomněl zdůraznit, že jde o dílo, s nímž by se měl podrobně seznámit každý, kdo má v úmyslu se věnovat otázkám lingvodidaktiky. Poté se ujal slova **S. Jelínek** (Praha). Na počátku svého vystoupení přečetl pozdravné dopisy, a to od děkana pražské Pedagogické fakulty a dále od účastníků V. celostátního rusistického semináře, konaného nedávno v Lysé n. L. Jako jubilatův žák vzpomínal na permanentní snahu o propojování teorie s praxí, která se projevovala ve vedení přednášek a seminářů jeho učitele. Následovalo vystoupení jubilanta **F. Malíře** (Praha). Ve svém obsáhlém příspěvku vymezil úlohu didaktiky na vysokých školách. Mj. uvedl, že jakmile nějaký obor vstoupí na vysokou školu, stává se předmětem výuky, jakmile vstoupí člověk na půdu vysoké školy, stává se učitelem a musí se zajímat o didaktiku svého předmětu, jinak se stává amatérem. Vyjádřil nesouhlas s velmi rozšířeným názorem na vysokých školách, podle něhož stačí daný obor ovládat, a člověk se pak v roli vysokoškolského učitele uplatní. Místo termínu „didaktika“ vešel v posledních letech v užívání termín „lingvodidaktika“. Jubilant by však uvítal raději termín „psychodidaktika“, neboť jde o disciplínu zahrnující tři složky: jazyk, psychologii žáka a úlohu učitele.

Po jubilatově vystoupení přišla pozdravit účastníky semináře proděkanka fakulty doc. dr. J. Bartůňková, CSc. Při pohledu na zaplněný konferenční sál konstatovala,